

Allt fler blir robotar av kött och blod

Hur påverkar automatisering och kostnadsjakt dagens arbetsmarknad och samhälle? Svar finns i **Mikael Nybergs**, *Kapitalets automatik, Mänskliga robotar och systematisk dumhet*.

Den moderna teknologin leder inte främst till effektivitetsvinster. Automatiseringen skulle befria människor från monotona, slitiga praktiska arbeten. Istället så är det lättare att automatisera förmännens arbeten visar Nyberg. Lagerarbetarna får en robotförman i örat som leder och förmanar den anställde sekund för sekund. Arbetaren blir en mänsklig robot. Arbetsvillkoren blir ständigt sämre i allt fler branscher med gigjobben som särskilt utsatta exempel enligt boken. I vissa länder i det globala Syd testas om de anställda är gravida eller ej innan de får anställning. Dessa allt sämre villkor är ingen slump. Direktörsnätverket European Round Table of Industrialists började redan på 1980-talet planera för de försämringar av arbetsmarknaden som särskilt regeringen Fredrik Reinfeldt genomförde i Sverige. Bland annat ville de ha en marknad av låglönearbetare vid sidan av de ordinarie arbetstillfällena.

Teknikutvecklingens orsaker

Teknikutvecklingen av järnvägen i Sverige tog fart när järnvägen alltmer hamnade i offentlig regi enligt Mikael Nyberg. Det privata hade inte samma kapital eller intresse av att utveckla tekniken. De stora tekniksprången mellan 1935–1973 berodde också på förbättrade villkor för arbetskraften. När arbetskraften är dyr, finns intresse av att sänka kostnaderna. Sedan fanns under den tiden samarbete mellan fackarbetare, den statliga järnvägen och företag som Asea. Fackarbetarna sa vilken teknik de behövde och Asea levererade. Resultatet blev att svenska tåg blev världsledande

i fråga om kvalitet. Återgången till att järnvägen repareras via olika anbud har lett till omfattande kvalitetsproblem. Asea som senare blev ABB under Percy Barnevik intresserade sig alltmer för kassaflödet framför teknikutvecklingen. ABB hamnade i akuta finansiella kriser. Tillsammans med avregleringarna gör detta att allt fler bolag blir storbolag med monopol på olika marknader. Exempel är Amazon och Google. Priserna stiger och effektiviteten sjunker.

Teknikens brister

Dagens teknologiska framsteg sker ofta på bekostnad av de anställda. Det finns lågbetalda anställda i fattiga länder som rensar internet från inslag av mord, våldtäkt och annat hemskt med ett högt pris för dessa anställdas egen psykiska hälsa. Även utvecklingen av AI kräver manuellt, stressigt och lågbetalt rutinarbete för att till exempel lära AI känna igen olika bilder av personer, djur och platser, berättar Mikael Nyberg. Automatiseringen har heller inte levererat de utlovade produktivitetsökningarna. Istället skapar den nya tekniken en arbetsmiljö där arbetarna får allt fler och mer fragmenterade uppgifter. Stressen ökar men produktiviteten förblir låg. Idén om lean production gör att företag försöker höja arbetstakten genom att ge arbetsplatserna en medveten underbemanning. Det sliter på personalen men leder också som efter tsunamin 2011 eller vid Covid-krisen 2020 ibland till brist på vitala ekonomiska komponenter. Men också strejker lamslår då och då världsproduktionen.

Privatiseringar och ekonomisering ingen lösning

Packingenjören **Mats Berglund** berättar i boken hur självständiga kommunala arbetslag ansvarade för snöröjningen 1976 i Stockholm. Det fanns andrum i arbetet som samtidigt gjordes med precision. På 1980-talet började Socialdemokraterna experimentera med konkurrensutsättning. Nu är det privata bolag som erbjuder produktionen till minsta möjliga kostnad. De anställda sliter ut sig och blir ofta långtidssjuka, men när det blir snö är det ofta kaos i

trafiken. Det ligger i privata entreprenörers konkurrens om anbud att göra saker med så lite insats som möjligt. Kostnaderna skenar, men resultaten och arbetsvillkoren kraschar.

Flyktingströmmarna nödvändiga för kapitalismen

Tillflödet av rättslös arbetskraft från annan ort går tillbaka bland annat till industrialismens födelse enligt *Kapitalets automatik*. Företeelsen är nödvändig för företagets kostnadsjakt. Sverige kan inte ta emot alla som söker sig hit samtidigt som det är viktigt att den nya arbetskraften är rättslös. Krav uppstår på interneringsläger för flyktingar, att flyktingar hänvisas till att vänta i auktoritära stater som Turkiet och att det blir svårare att få medborgerliga rättigheter i Sverige och övriga västvärlden.

Samtidigt blir det dubbel vinst på flyktingströmmarna. Orsakerna till dessa är ju många gånger västs krig, som i Kongo, för att få kontroll på det globala Syds materiella resurser och marknader. Det blir vinst i två led.

Hårdare krav och automatisering leder inte alltid till högre kvalitet och lägre kostnader. Men samhället blir mindre mänskligt för allt fler.

Nyberg lyckas även levande återge hur var och en av historiens aktörer nedmonterar välfärden och ökar stressen nästan exakt just den minut varje förändring äger rum. Läsaren känner cigarröken från maktens rum. Blodet ångar från de fortfarande varma likdelarna från kolonialherrarnas slakt på demokratiska förkämpar i Kongos övergång från koloni till fri stat. Vi ser elegansen när SJ och ASEA samarbetade för att göra Sverige världsledande på ny teknik. Vi känner stressen på världens underbemannade fabriksgolv.

Nyberg är frilansjournalist, författare och ansvarig utgivare för den maktkritiska tidskriften Clarté. Han har inte bara en mycket stor kunskap om samhällets utveckling sedan flera

hundra år tillbaka i tiden. Kapitalets automatik täcker ett svårt ämne, men Nyberg skriver med den lättlästa pennan hos vilken kvällstidning eller deckare som helst. Den som vill ta del av en källkritisk och rafflande skildring av hur dagens stress och ojämlikhet uppstår gör rätt i att läsa den här boken.

Oskar Brandt

Kapitalets automatik, Mänskliga robotar och systematisk dumhet

Mikael Nyberg

Verbal, 2020

KAPITALET'S AUTOMATIK

*Mänskliga robotar
& systematisk dumbhet*

MIKAEL NYBERG